

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και Προπαγάνδα στη Βόρεια Κορέα

Σοφία Ισπόγλου (ΑΜ: 1567202000199), Παρασκευή Κομνηνού (ΑΜ: 1567201900223)

ΨΧ116: Πολιτική Ψυχολογία

Επιβλέπων Καθηγητής: Βασίλης Παυλόπουλος

Χειμερινό εξάμηνο 2024-2025

Περιεχόμενα

- ◇ Εισαγωγή
- ◇ Προπαγάνδα : Ορισμός
- ◇ Ιστορικό Υπόβαθρο
- ◇ Κοινωνικοπολιτικό Πλαίσιο Βόρειας Κορέας : Sogbun
- ◇ Μέσα Προπαγάνδας
- ◇ Συντήρηση Εξωτερικού Εχθρού
- ◇ Ψυχοκοινωνικές Επιπτώσεις
- ◇ Σύνδεση με την Πολιτική Ψυχολογία
- ◇ Συμπεράσματα
- ◇ Βιβλιογραφία

Εισαγωγή

- ◆ Η Βόρεια Κορέα χρησιμοποιεί τα ΜΜΕ για να ελέγξει και να κατευθύνει τη σκέψη των πολιτών, προβάλλοντας τον ηγέτη ως υπέρτατο προστάτη του λαού. Από την ίδρυση του κράτους, η προπαγάνδα υπηρέτησε τον σκοπό της ενίσχυσης της εξουσίας του καθεστώτος, περιορίζοντας την ελευθερία του λόγου και διαστρεβλώνοντας την πραγματικότητα (Cumings, 2005· Lankon, 2007).
- ◆ Η πρακτική αυτή είναι συνήθης σε απολυταρχικά καθεστώτα για τη διατήρηση της εξουσίας.

Τι είναι η προπαγάνδα;

Προπαγάνδα είναι το σύνολο πληροφοριών οι οποίες είναι σκόπιμα παραπλανητικές ή ψευδείς, προκειμένου να υποστηρίξουν πολιτικές σκοπιμότητες ή να προστατεύσουν τα συμφέροντα αυτών που κατέχουν την εξουσία.

Ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της προπαγάνδας είναι η μονόπλευρη παρουσίαση γεγονότων ή ιδεών, με στόχο να προκαλέσει ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα, συχνά χωρίς να ενθαρρύνει την κριτική σκέψη ή τη διαλογική εξέταση (Ellul, 1965).

Ιστορικό Υπόβαθρο

Κεντρικό σύμβολο της σημαίας της Βόρειας Κορέας είναι το κόκκινο πεντάκτινο αστέρι του κομμουνισμού, το οποίο βρίσκεται σε άσπρο δίσκο.

- ◆ Η Κορέα υπήρξε ενιαίο κράτος μέχρι την ιαπωνική κατοχή (1910-1945). Με τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και την παράδοση της Ιαπωνίας το 1945, η Κορέα διαχωρίστηκε σε δύο ζώνες επιρροής: Η Βόρεια Κορέα με τη Σοβιετική Ένωση και η Νότια με τις ΗΠΑ (Cumings, 2005).
- ◆ Η διχοτόμηση της Κορέας υλοποιήθηκε με την προοπτική της επανένωσης, πράγμα που δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ, λόγω πολιτικών διαφορών (Kim, 2012).
- ◆ Μετά την σύγκρουση καθιερώθηκαν αυστηρές ταξικές διακρίσεις στη Βόρεια Κορέα με στόχο την διατήρηση εξουσίας. Το λεγόμενο "songbun" – κοινωνικό και πολιτικό σύστημα αξιολόγησης.

Songbun 성분

- ◆ Σύστημα κοινωνικής διαστρωμάτωσης που καθορίζει την κοινωνική θέση (status) και τις ευκαιρίες εξέλιξης σύμφωνα με την οικογενειακή καταγωγή και την πολιτική δράση του ατόμου (Kwon, 2012).
- ◆ Ο διαχωρισμός γίνεται ως εξής:
  - Πυρηνική Τάξη: Πιστοί του κράτους/Απόγονοι Επαναστατών
  - Ταλαντευόμενη Τάξη: Όσοι δεν ανήκουν στην ελίτ ούτε όμως εχθροί του κράτους
  - Εχθρική Τάξη: Αντικαθεστωτικό οικογενειακό υπόβαθρο (Park, 2014)

Μέσα Προπαγάνδας

Τα ΜΜΕ λειτουργούν υπό την αυστηρή επίβλεψη του Εργατικού Κόμματος Κορέας ενισχύοντας την προσωπολατρία του ηγέτη και εκθειάζοντας τον κορεάτικο σοσιαλισμό (Kwon, 2012).

Αντιπολίτευση δεν υπάρχει. Οτιδήποτε είναι εναντίων του καθεστώτος ή αποκλίνει έστω και λίγο λογοκρίνεται. Ο εκάστοτε ηγέτης προβάλλεται ως θείκη μορφή με υπερ-άνθρωπες ικανότητες (Smith, 2017).

Μέσα Προπαγάνδας

◆ Αγάλματα και Μνημεία:

Η προπαγάνδα εκφράζεται έντονα μέσω αγαλμάτων και μνημείων που βρίσκονται σε όλη την επικράτεια της χώρας (Smith, 2017).

◆ Εικονογραφημένη Προπαγάνδα:

Στους δρόμους της Βόρειας Κορέας θα εντοπίσει κανείς εικονογραφημένες αφίσες, πίνακες και βίντεο. Οι εικόνες αυτές συνοδεύονται από συνθήματα που εξυμνούν την σοφία των ηγετών. Πολίτες απεικονίζονται ευτυχισμένοι δημιουργώντας ένα ιδανικό πρότυπο εθνικής υπερηφάνειας (Kwon & Chung, 2012).

Συντήρηση εξωτερικού εχθρού

- ◆ Μεγάλη έμφαση δίνεται και στην καλλιέργεια και διατήρηση του μίσους έναντι των δυτικών χωρών και κυρίως των ΗΠΑ. Ο «εξωτερικός εχθρός» παρουσιάζεται ως μια συνεχής απειλή κάτι που σε δεύτερο επίπεδο δικαιολογεί την αυστηρή εσωτερική πολιτική και την καταστολή κάθε αντίθετης φωνής (Lankon, 2013).
- ◆ Η συνεχής αναφορά στον "εξωτερικό εχθρό" συμβάλλει στην ενίσχυση της εικόνας του ηγέτη καθιστώντας τον μόνο ικανό να προστατεύσει του πολίτες της χώρας (Kim, 2010).
- ◆ Το μίσος των πολιτών για οτιδήποτε ξένο έχει ριζωθεί τόσο πολύ που γίνεται αυτοσκοπός τους η εξάλειψή του.

ΨΥΧΟΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

- ◆ Τα ΜΜΕ της Βόρειας Κορέας προωθούν την ιδέα της «φυλετικής ανωτερότητας» ενισχύοντας έτσι την κοινωνική απομόνωση και τον κοινωνικό διχασμό ανάμεσα στους πολίτες της (Kim & Cho, 2018).
- ◆ Η χρόνια έκθεση σε τέτοιες συνθήκες φαίνεται να έχει προκαλέσει πληθώρα προβλημάτων ψυχικής υγείας στα άτομα όπως κατάθλιψη, γενικευμένη αγχώδη διαταραχή (GAD) ή διαταραχή μετατραυματικού στρες (PTSD), αίσθημα ανεπάρκειας και ανικανότητας (UCLA Newsroom, 2023).

Σύνδεση με την Πολιτική Ψυχολογία

- ◆ Η κοινωνική ταυτότητα και η αίσθηση της συμμετοχής σε μια εθνική ομάδα είναι καθοριστικές για την κοινωνική συμπεριφορά. Η ενίσχυση αυτών των ταυτοτήτων μέσω της διαρκούς αναφοράς στην ενότητα και την αποδοχή των ιδεών του καθεστώτος οδηγεί σε εθνική αφοσίωση (Tajfel & Turner, 1979).
- ◆ Η προσωπολατρία που προωθείται στη Βόρεια Κορέα αποτελεί παράδειγμα ενός κοινωνικού και ψυχολογικού φαινομένου που αναλύεται στην πολιτική ψυχολογία, και συγκεκριμένα στην έννοια της «λατρείας προσωπικότητας».
- ◆ Η ψυχολογική ανάγκη των πολιτών να ανήκουν σε μια ομάδα με γνώμονα έναν συγκεκριμένο σκοπό αναπτύσσει την πλήρη αποδοχή του ηγέτη ως υπέρτατης μορφής εξουσίας. Η συνεχής παρουσία της εικόνας του ηγέτη στα ΜΜΕ και η ταύτισή του με την ευημερία και τη δύναμη της χώρας ενισχύει την εσωτερική ανάγκη των πολιτών να πιστεύουν ότι μόνο μέσω αυτής της ηγεσίας μπορεί να υπάρξει εθνική ευημερία (Northouse, 2018).
- ◆ Η θεωρία της προσλαμβανόμενης απειλής στην Πολιτική Ψυχολογία εξηγεί πώς οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν εξωτερικές απειλές για να ενισχύσουν την εσωτερική συνοχή και να δικαιολογήσουν αυταρχικές πολιτικές (Jervis, 1976).

Γιατί κάποιои συμμορφώνονται με το καθεστώς;

- ◆ Θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας (Social Identity Theory): Τα άτομα επιδιώκουν να αποκτήσουν και να διατηρήσουν μια θετική κοινωνική ταυτότητα η οποία συμβάλει θετικά στην αυτοεκτίμησή τους (Tajfel & Turner, 1979).
- ◆ Θεωρία της Γνωστικής Ασυμφωνίας (Cognitive Dissonance): Το άτομο θα δικαιολογήσει τη συμπεριφορά του ιδίου ή της κατάστασης που βιώνει, αγνοώντας τα καινούργια γνωστικά στοιχεία προκειμένου να μειώσει την γνωστική σύγκρουση που βιώνει (Festinger, 1957).
- ◆ Θεωρία της Πολιτικής Συναίνεσης (Political Consensus Theory): Το καθεστώς επιδιώκει και επιτυγχάνει την συνοχή, μέσω της ιδεολογικής εκπαίδευσης, προπαγάνδας και της κοινωνικής πίεσης (Giddens, 2009).

Συζήτηση-Συμπεράσματα

- ◆ Η μελέτη της προπαγάνδας και των χειρισμών των ΜΜΕ στην Βόρεια Κορέα ανέδειξε την σοβαρή επιρροή που ασκεί το περιεχόμενο που προβάλλεται και καταναλώνεται από το ευρύ κοινό, ανεξάρτητα το καθεστώς. Τα ΜΜΕ λειτουργούν ως εργαλείο κοινωνικής ενσωμάτωσης αλλά και κοινωνικού ελέγχου για πολιτικές σκοπιμότητες. Η προπαγάνδα που επικρατεί στον Βόρειο Κορεατικό χώρο είναι τόσο διαρκής και ισχυρή που επιτυγχάνει την διατήρηση της εσωτερικής συνοχής-με οποιοδήποτε κοινωνικό κόστος και την εξάλειψη της αντίθετης γνώμης.
- ◆ Η περίπτωση της Βόρειας Κορέας αναδεικνύει τη σημασία των ΜΜΕ ως μηχανισμό εξουσίας.

Η αλήθεια είναι
ισχυρότερη από την
προπαγάνδα, αλλά η
προπαγάνδα μπορεί να τη
νικήσει αν οι άνθρωποι
δεν την αναζητούν.
_Malcolm X (Αμερικανός
ακτιβιστής για τα
δικαιώματα των μαύρων)

Η αλήθεια είναι το πρώτο
θύμα του πολέμου.
_Αισχύλος (Αρχαίος
Έλληνας τραγικός ποιητής)

Βιβλιογραφία

- Cumings, B. (2005). *North Korea: Another country*. The New Press.
- Ellul, J. (1965). *Propaganda: The Formation of Men's Attitudes*. Vintage Books.
- Festinger, L. (1957). *A theory of cognitive dissonance*. Stanford University Press.
- Giddens, A. (2009). *Sociology* (6th ed.). Polity Press.
- Kim, S. (2010). *North Korea's Political System and Its Leadership*. Harvard University Press.
- Kim, S. (2012). *The History of the Korean War: 1950-1953*. University of California Press.
- Kwon, H. (2012). *The Social Structure of North Korea: A Study of Social Stratification*. University of Seoul Press.
- Lankov, A. (2007). *The Real North Korea: Life and Politics in the Failed Stalinist Utopia*. Oxford University Press
- Park, J. (2014). *Class and Politics in North Korea: The Influence of the Songbun System*. Routledge.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). *An integrative theory of intergroup conflict*. In W. G. Austin & S. Worchel (Eds.), *The social psychology of intergroup relations* (pp. 33-47). Brooks/Cole.